

Vaistažolės. Dirvinis asiūklis ir medėjantis alavijas

Darbą atliko Gabrielius Plytnykas 2gB
„2020-ieji Eugenijos Šimkūnaitės metai“

Eugenija Šimkūnaitė vaistininkė, žolininkė, etnografė, habilituota gamtos mokslų daktarė.

- ▶ Gimė Krasnodaro krašte, Novorosijsko mieste. Tėvas – vaistininkas Pranas Šimkūnas, kilęs iš Indubakių kaimo Tauragnų valsčiuje, motina – medicinos sesuo Olga Lebedeva-Šimkūnienė iš Novorosijsko. 1922 m. su šeima ir kitais pabėgėliais grįžo į Lietuvą. Tauragnuose tėvas įkūrė vaistinę.

Dirvinis asiūklis (*Equisetum arvense*)

- ▶ **Dirvinis asiūklis** (*Equisetum arvense*) – asiūklūnų (*Equisetophyta*) skyriaus, asiūklių (*Equisetum*) genties daugiametis žolinis augalas, priklausantis sporinių induočių augalų grupei. Gyvenimo ciklą sudaro dviejų kartų – sporofito ir gametofito – kaita.
- ▶ Auga kaip piktžolė apydrėgnėse, ypač molingose dirvose, padirviuose, pakelėse, dykvietėse, pievose ir kartais miškuose. Sporifikuoja balandžio-gegužės mėnesi. Lietuvoje dažna rūšis

Ligos ir negalavimai, kuriuos gali pagydyti dirvinis asiūklis

Dirvinio asiūklio preparatai turi priešūždegiminį, sutraukiantį ir šlapimo išsiskyrimą skatinantį poveikį. Jie vartojami sergant šlapimtakių uždegimu, inkstų akmenlige (tirpdo susidariusius akmenis), prostatitu, pleuritu, širdies ir kepenų ligomis, reumatu. Dirvinio asiūklio antpilas valo organizmą, stabdo kraujavimą, viduriavimą, stiprina sąnarius, gydo žarnyno opas. Išoriškai šio augalo nuoviru gydomos odos ligos, pavyzdžiui, egzema, dezinfekuojamos sunkiai gyjančios žaizdos, stiprinami ir nuo slinkimo apsaugomi plaukai.

Ligos gydymo receptas

- ▶ Nuovirui paruošti reikia 4 šaukštų smulkintos asiūklio žolės. Ją užplikykite stikline verdančio vandens, pakaitinkite pusę valandos ir po 10 min. nukoškite. Likusią žaliavą iš naujo užpilkite 200 ml virinto vandens ir gerkite po pusę stiklinės po valgio 3 kartus per dieną. Beje, jei norite, kad dirvinis asiūklis iš organizmo ištrauktų visus nešvarumus, toksinus ar numalšintų sąnarių skausmus, šiame nuovire pamirkykite paklodę ir į ją įsisupę pagulėkite bent porą valandų.
- ▶ Arbatai užteks valgomojo šaukšto žaliavos. Asiūklio žolę užplikykite puslitriu vandens, palaikykite apie 10 min., kad pritrauktų, ir nukoškite. Nepatingėkite arbatą ruošti 2 kartus per dieną, kad ji būtų šviežesnė. Stiklinę dirvinio asiūklio arbatos gerkite po valgio. Jei gydote šlapimo pūslės uždegimą, į arbatą galite įmaišyti ir rykštenės ar bruknių lapų.

Nepageidaujamas šalutinis poveikis

- ▶ Asūklių preparatų nereikėtų vartoti esant edemoms, pasireiškiančioms dėl širdies ar inkstų nepakankamumo. Dirvinis asiūklis dirgina inkstus, todėl nevartojamas sergant nefritu ar kitomis inkstų ligomis. Asiūklis stipriai veikia širdį ir nervų sistemą. Gydomo tikslais jį reikia vartoti mažais kiekiais ir trumpą laiką.

Kitos šio augalo panaudojimo sritys

- ▶ Šis augalas neturi kitos panaudojimo srities tik medicinos.

Dar norėjau pridurti...

- ▶ Antžeminė augalo dalis nuodinga arkliams, galvijams, avims, kiaulėms – gyvuliai gali nusinuodyti šieną, kurio didžiąją dalį sudaro dirvinis asiūklis

Medėjantis alavijas

- ▶ *Aloe arborescens* Mill. (Lelijinių šeima)
- ▶ Tai visad žaliuojantis vaistinis augalas. Jis turi išsišakojantį stiebą, pražanginius mėsingus, dygliuotus lapus. Lapo viduje – gleivinga masė, kurioje kaupiasi drėgmės atsargos. Oranžinės ar geltonos spalvos žiedai telkiasi kekėmis. Alijošius žinomas daugiau kaip 3000 metų prieš mūsų erą. Kilęs iš Rytų ir Pietų Afrikos. Lietuvoje alavijas paplitęs kaip kambarinis augalas. Prieš ruošiant žaliavą, reikia keletą dienų augalo nelaistyti. Vaistams renkami švieži apatinės ir vidurinės stiebo dalies lapai. Jie nuplaunami ir nusausinami.

Ligos ir negalavimai, kuriuos gydo medėjantis alavijas

Senovės Egipte ir Graikijoje alavijais buvo gydoma pūliuojančios žaizdos, opos, taip pat vidurių užkietėjimas. Nustatyta, kad alavijo preparatai turi baktericidinių ir uždegimus slopinančių savybių. Per Antrąjį pasaulinį karą šio augalo sultimis buvo gydomos ilgai negyjančios žaizdos ir opos.

Ligos gydymo receptas

Liaudies medicina plaučių tuberkuliozei, lėtiniam bronchitui gydyti ruošia mišinį iš šviežių lapų sulčių (15 g), kiaulės taukų (100 g), sviesto (100 g) ir kakavos (50 g). Viskas sumaišoma, truputį pakaitinama, dar kartą pamaišoma ir geriama du kartus per dieną po valgomąjį šaukštą užsigeriant stikline karšto pieno. Kitas mišinys: 3-5 metų 100 g alijošiaus (5 dienas prieš nupjaunant alijošius nelaistomas), 300 g raudonojo vyno (16-18°) ir 200 g gegužinio medaus. Viskas sudedama į stiklinį indą, kuris sandariai uždaromas ir laikomas 5 dienas šiltoje vietoje. Geriama 3 kartus per dieną 2 valandas prieš valgį po arbatinį šaukštelį. Po penkių dienų ir vėliau vaistai geriama 1 valandą prieš valgį po valgomąjį šaukštą tris kartus per dieną. Gydymo trukmė – 2-3 savaitės.

Nepageidaujamas šalutinis poveikis

- ▶ Alavijo preparatai paleidžia vidurius, tačiau juos vartoti reikia atsargiai, nes didesnės dozės gali smarkiai sudirginti storąjį žarnyną ir sukelti jo uždegimą. Jie nevartotini norint staigiai išvalyti vidurius. Reikia vengti alavijo sergant hemorojumi ir kraujuojant gimdai, nėščioms moterims su inkstų ir šlapimo pūslės uždegimais.

Kitos šios augalo panaudojimo sritys

- ▶ Medėjantis alavijas turi daug naudingų savybių, todėl jo sultys naudojamos ir kaip vaistas, ir kaip grožio priemonė.

Dar norėjau pridurti...

- ▶ tai daugiametis, visžalis, žolinis, 2-3 m aukščio, dekoratyvinis ir vaistinis augalas. Ilgi sultingi dantytai dygliuotai pakraščiais lapai auga apkabindami stiebą. Žiedai oranžiniai arba geltoni. Vaisius – trikampė dėžutė.

Ačiū už dėmesį!